

Arjen Boerstra, *Camera Batavia*, 2015, Foto Arjen Boerstra.

[K] **SPIEGELOOG.**
DE JONGENDROMEN VAN ARJEN BOERSTRA

De aarde teruggebracht tot haar essentie: een bolvorm van water en land. Eromheen blauwe lucht met hier en daar witte wolkjes. Maar het is geen opname van net binnen de dampkring, waarbij alles in proportie is – lees: héél klein. Want middenin het beeld dobbert een reusachtig roeibootje met daarin een peddelend mannetje. Door zijn activiteit verplaatst de camera zich. Die camera zit vast aan een lange houten lat, die hoog oprijst boven het bootje en niet naar beneden is gericht – zoals bij een vlieger of een drone het geval zou zijn – maar juist omhoog naar een spiegelbol. Deze bol weerspiegelt het beeld dat eronder voortglijdt. Het wereldbolbeeld blijkt een sloot, de peddelaar is kunstenaar Arjen Boerstra (Heerenveen, 1967). Bovengeschetst beeld is de subjectieve weergave in woorden van de video *Matsloot* (2013).¹

Het typeert niet alleen het wereldbeeld, maar ook de kunstenaarspraktijk van deze nuchtere Friese Groninger: onderzoekend. Arjen Boerstra heeft een

nieuwsgierige inslag, bedenkt per project een onderzoeksvraag en gaat aan de slag. Hij vergaart en ontwerpt de middelen die hij nodig heeft, stelt deze samen uit bestaand materiaal en bouwt net zo makkelijk machines, apparaten en zelfs vaar- en vliegtuigen die hem helpen op weg naar zijn doel. Maar zoals wel vaker is het doel niet altijd het belangrijkste. De weg ernaartoe wordt vastgelegd. Denk hierbij vooral niet aan een prutsende, knutselende kunstenaar: Boerstra weet dat wat hij bedenkt, zal werken. Van een graafmachine in een Drentse uithoek tot een capsule die kan dobberen op het water of die met de juiste hoeveelheid wind hangend aan een vlieger over het landschap kan scheren. Vliegerfotografie bestaat al enige tijd en er zijn er die haar tot kunst verheffen (Gerco de Ruijter). De drone zal op den duur deze discipline wel vervangen, maar wanneer een man als Boerstra iets bedenkt waarin hij zelf tot grotere hoogte kan stijgen, puur op basis van wind – licht kan zijn zwevende capsule mét passagier niet zijn –, dan spreekt dat tot de verbeelding.

Bij een van zijn jongste ondernemingen deelt hij

Arjen Boerstra, *Batavier*, 2012, Foto Piet Bierma.

zijn visie op de wereld wat meer rechtstreeks en publiekelijk. De *Camera Batavia* is een toren waarin bezoekers zich bovenin kunnen vleien op kussens om – wederom via een spiegelbol – met één oogopslag de eigen reflectie en de verre omgeving te beschouwen. Een helikopterperspectief vanuit een facetoo. Boerstra noemt het op de aan dit project gewijde website “een verwarrende en nieuwe ervaring vanuit een uniek perspectief”. De eerste proeve is opgetrokken tijdens het Oerolfestival op Terschelling in 2015. Uiteindelijk moet een permanente Camera Batavia verrijzen ter gelegenheid van Leeuwarden Culturele Hoofdstad van Europa in 2018.

De spiegelbol is een terugkerend element geworden bij Boerstra. Dat is ontstaan vanuit de wens om opnamen van zichzelf te maken met een zo wijds mogelijk beeld. Zo fietst Boerstra met een fietskar achter zich aan met daarin een camera met groothoeklenzen op een mast (*Fietsen in Landschap*, 2002). Dat beeld is het nog niet helemaal. Zoekend voorbij wat cameralenzen te bieden hebben en geïnspireerd door het bolspiegelbeeld in een prent

van M.C. Escher (1898-1972), wordt de spiegelbol het ei van Columbus.² De bol stelt Boerstra in staat “de ruimte van het landschap te comprimeren tot een cirkel met een klassieke verdeling van aarde en lucht”, zoals hij het zelf omschrijft. Of zoals eerder omschreven bij de video *Matsloot*, wanneer er ook water aan te pas komt.

Beoogt *Camera Batavia* een zelfkijkervaring voor het publiek, dan is het kijkonderzoek vanuit de spectaculaire voorloper *Batavier* een solo-onderneming – Boerstra maakt de aanloop en de onderzoeksresultaten wel wereldkundig. Hier is hij degene die kijkt, bestudeert, selecteert en deelt. De *Batavier* start als project bij Museum Nieuw Land. In zijn tijdelijke atelier – Boerstra heeft er een handje van zich ergens voor een project te vestigen – bouwt hij in 2012 een capsule waarmee hij op het water kan dobberen. De capsule kan ook naar hogere sferen worden getild, wanneer de reusachtige Cody-vlieger die ermee is verbonden voldoende wind pakt.³ De capsule en vlieger komen in het zicht van de bezoekers van het museum tot stand en de proeven om het bouwsel daadwerkelijk het luchtruim te laten

kiezen, worden op voorhand aangekondigd (of afgeblazen bij gebrek aan wind). Er komt zelfs een (uit te printen) bouwplaat van een schaalmodel beschikbaar om de jongste bezoekers mee te nemen.

In 2013 gaat het project een nieuwe fase in: *Van Nieuw Land naar Nieuwland*. Met de *Batavier* struint hij vanuit de lucht en vanaf het water langs de kustlijn tussen het vasteland en de eilanden. Hij legt visuele documentatie aan, maakt de invloed van aanpassingen op de omgeving zichtbaar en gaat nog een zevenmijlslaarzenstap verder. Hij presenteert een voorstel tot nieuwe landwinning: Plan Boerstra beoogt het inpolderen van de Waddenzee bij Terschelling en Ameland. De reacties in het boekje dat hij neerlegt voor commentaar worden een onderdeel van het project. In extremen: “HEEL FOUT IDEE” [met een symbool van de Waddenzee erbij getekend], “SCHANDE”, “helemaal gek geworden, nog meer natuur om zeep helpen ...!”, “Als je durft!!!!”, maar ook “Ik zeg DOEN”, “mooi plan, wad heb je nou aan het wat”. De meesten, voor- én tegenstanders, zijn overigens onder de indruk van de presentatie zelf: “Mooie verbeelding van een onwerkelijkheid.”

Het rondvliegen in een Leonardo-da-Vinci-achtig apparaat is het verwezenlijken van een jongensdroom, het adagium waar Boerstra's kunstenaarschap op drijft. Het daadwerkelijk uitvoeren van het Plan Boerstra zal toch ook voor hemzelf een bedoelde utopie zijn. Niet?

Boerstra over het gat tussen zijn jeugd en zijn leven als opgeleide (schilderkunst aan de Academie Minerva) volwassen kunstenaar: “Mijn leven was gevuld met avontuur en bestond voor een groot deel uit het bouwen van modelboten, vliegtuigen, vliegers, hutten en allerlei andere jongensdingen. Naarmate ik ouder werd, ben ik het onbevangen bouwen en beleven kwijt geraakt. [...] Ik ben weer met vliegers aan de slag gegaan, maar nu om een camera op te tillen. In de luchtfoto's en films stond mijn fysieke aanwezigheid steeds centraal. Ik ben dit als uitgangspunt voor nieuwe avonturen gaan gebruiken, eerst als mezelf, maar later met alter ego's. Ze lijken op mij en zijn wat ik misschien had kunnen zijn. Door de afstand die ik tot ze heb, laten ze mij verder kijken en keuzes maken die voor mij ongewoon zijn of die ik anders niet aan zou durven.” De trits alter ego's neemt illustere vormen aan:

De Jonge Onderzoeker 1 en 2 (2002 en 2003), *De Aardappeleter* (2004), *Jager* (2006), *Bomenkijker* (2007), *Aeronaut, Seafarer en Kunstschilder* (2008), *Galeriehouder en Galerist* (2009 en 2011). Voor *Seafarer* bouwt hij een houten catamaran, hult hij zich in matrozentrui en zoekt zorgvuldig een oorring uit. Tussendoor is hij ook *Scout* en gaat hij op survivaltocht in zijn eigen tuin (project *The Adventure Store*, film *Garden of Hommes*, 2011). Recentelijk eigent hij zich de identiteit toe van ingenieur.⁴

Vanuit het bedrijf Boerstra Engineering verricht in 2015 hij bodemonderzoek als *Peat Pioneer* nabij Tweede Exloërmond in de Drentse Veenkoloniën. Het onderzoek vindt plaats in het kader van de viering van het 250-jarige bestaan van het Stadskanaal tussen Veendam, Stadskanaal en Ter Apel voor de afvoer van veen, en het 400-jarige bestaan van de Semslinie tussen Groningen en Drenthe. Boerstra plant een zelfgebouwde houten boortoren en stuit op “artefacten die afkomstig zijn uit het aangevoerde 'stratendrek' uit het begin van de 20e eeuw. Hierbij bevonden zich al scherven van een Buddha die je in deze omgeving niet meteen verwacht”, zo staat het in het persbericht “Boerstra Engineering doet opzienbarende ontdekking in de Veenkoloniën”. Zoals elk persbericht bij dit project besluit het met “Verder kijken dan het probleem is een van de peilers van de onderneming Boerstra Engineering. Op plekken waar adhesieve krachten en lange tradities de vrije hand hebben, zoekt men naar geschiedenis op de locatie, naar de kaart van het landschap en het beleefbaar maken van de dynamiek. Met het oog op een brede horizon worden verschillende middelen ingezet voor (in)zicht en voorstellingsvermogen.”

Ook in 2015 presenteert Boerstra zich als *Magnician* tijdens DordtYart 2015, waar hij vanuit Boerstra Engineering als kunstenaar in opdracht een mechaniek ontwerpt en uitvoert om tijd en ruimte te meten, het “oneindige te ervaren in het kleine”.⁵ Vanuit zijn fascinatie voor het uurwerk en met traagheid als uitgangspunt bouwt hij een installatie rondom een as die wordt aangedreven door loden gewichten aan touwen aan katrollen en (fiets)kettingen, met een waterbak met schoepenrad (als noodrem). Opvallend onderdeel is de draaitafel met magnetische steenbrokken. Waar de vluchtige beschouwer niet zal opvallen dat het hele mechaniek

daadwerkelijk beweegt, is dat hier het beste waar te nemen. Boven het gesteente hangt een naald die wijst naar het dichtstbijzijnde/sterkste magnetische veld. Door het heel langzaam draaien van het plateau wordt er aan de naald getrokken tot hij met een schokje zijn verbondenheid verliest en dansend op zoek gaat naar een nieuwe kracht.

Het is net als Arjen Boerstra zelf. Hij verbindt zich met hart en ziel aan een project en gaat op een goed moment over op het volgende. Arjen Boerstra is een kruising van Leonardo da Vinci en Panamarenko, met dien verstande dat wat Boerstra bedenkt ook echt werkt. En daarmee is zijn humorvolle, soms ronduit op de lachspieren werkende kunstenaarspraktijk alleszins serieus te nemen. Knipoo of niet.

FRANK VAN DER PLOEG

Website: www.arjenboerstra.nl

Boek: ARJEN BOERSTRA, *Waarnemingen en gebeurtenissen - observations and events*, 2011.

Noten

(1) <https://vimeo.com/124811583>

(2) Escher gebruikte het spiegeleffect vaker. Het bekendste werk is de litho *Hand met spiegelende bol* (1935).

(3) Samuel Franklin Cody (1867-1913) was een stuntman en vliegerpionier. Hij en de één generatie oudere William Frederik Cody (alias Buffalo Bill, 1846-1917) inspireerden Boerstra tot een aantal transformatieprojecten waarin hij de gedaante van (één van) hen aannam. Van een verkleedperformance voor publiek en een *morph video* tot een overtocht in een gammal bootje, voortgetrokken door een vlieger, over het IJ; uiteraard gekostumeerd.

(4) www.arjenboerstra.nl/boerstra-engineering/paginas/projects.htm

(5) http://dordtyart.nl/kunst_in_opdracht-1/arjen_boerstra.

Zie ook: FRANK VAN DER PLOEG, "DordtYart: (kunst)werk in uitvoering", *Ons Erfdeel*, jg. 57 (2014), nr.3, pp.121-123; en de "Sculpture Network (net)werkt"

(www.onserfdeel.be/nl/blogs/detail/sculpture-network-net-werkt, 10/10/2013) en "DordtYart 2015: locatiekunst in Dordrecht" (www.onserfdeel.be/nl/blogs/detail/dordtyart-2015-locatiekunst-in-dordrecht, 22/5/2015).
